

<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2026-49-08>

УДК 327 (477)

Алла Павлівна Гірман

доцент, к.політ.н., Дніпровський університет митної справи та фінансів,
вул. Володимира Вернадського, 2/4. м. Дніпро, 49000

girmanap77@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0165-3700>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Досліджується трансформація інформації в один із ключових стратегічних ресурсів сучасних міжнародних відносин у XXI столітті, що за значенням прирівнюється до військової, економічної та технологічної потужності держав. Аналізуються унікальні властивості інформаційного ресурсу – нематеріальність, швидкість поширення, здатність до масштабування та множинного ефекту, – які перетворюють його на ефективний інструмент «м'якої сили», а в конфліктних ситуаціях – на засіб непрямого впливу, маніпуляції та дестабілізації політичних систем. Розглянуто механізми формування та реалізації державної інформаційної політики, роль політичної еліти, розподіл функцій між гілками влади та вирішальне значення політичної волі лідерів, що ґрунтується на стратегічному мисленні, національній свідомості та моральній відповідальності.

Особливу увагу приділено еволюції міжнародної інформаційної політики: від ідеологічного протистояння часів холодної війни через бурхливий розвиток інтернету в 1990-х – 2000-х роках до сучасних викликів дезінформації, кіберзагроз та регулювання штучного інтелекту. Проаналізовано ключові концепції – інформаційний суверенітет, глобальний інформаційний порядок, цифрова дипломатія – та роль міжнародних організацій (ЮНЕСКО, МСЄ) і недержавних акторів (цифрові платформи, транснаціональні корпорації). Підкреслено багаторівневий, мережевий характер сучасної інформаційної політики та її безпосередній вплив на національну та міжнародну безпеку.

Висновки акцентують на загостренні конкуренції між різними моделями управління інформаційним простором, ризиках фрагментації глобальної системи та необхідності балансу між свободою обміну інформацією та захистом суверенітету. Для України ця сфера набуває екзистенційного значення в умовах гібридних загроз, захисту національної ідентичності та збереження міжнародної підтримки. Перспективи розвитку пов'язані з подальшим удосконаленням цифрових технологій та посиленням ролі недержавних суб'єктів.

Ключові слова: міжнародна інформаційна політика, інформаційна безпека, м'яка сила, дезінформація, інформаційний суверенітет, цифрова дипломатія, глобальний інформаційний простір, Україна

Як цитувати: Гірман, А.П. 2026. Теоретико-методологічні засади реалізації міжнародної інформаційної політики в контексті глобальної безпеки. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології»* 49: 60-64. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2026-49-08>

In cites: Girman, Alla. 2026. Theoretical and methodological principles of implementing international information policy in the context of global security. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 49: 60-64. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2026-49-08> (in Ukrainian)

© Гірман А.П., 2026.

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

У XXI столітті інформація остаточно утвердилася як один із базових стратегічних ресурсів міжнародної політики, за своєю значущістю співмірний із військовою силою, економічним потенціалом і рівнем технологічного розвитку держав. Здатність контролювати інформаційні потоки, формувати глобальний порядок денний та впливати на інтерпретацію подій у зовнішніх аудиторіях перетворилася на вагомий чинник міжнародної конкурентоспроможності та геополітичного впливу. Відтак інформаційний вимір дедалі активніше інтегрується у систему міжнародних відносин і механізми глобального управління.

Інформаційний ресурс характеризується низкою специфічних властивостей, серед яких нематеріальний характер, висока швидкість поширення, масштабованість та здатність до мультиплікативного ефекту. Саме ці характеристики забезпечують інформації потенціал ефективного інструмента «м'якої сили», а в умовах конфліктного середовища – засобу непрямого тиску, маніпуляції та дестабілізації політичних систем. У такому контексті інформація перестає бути нейтральним каналом передачі знань і набуває ознак ресурсу влади (Інформаційна складова державної політики та управління 2015).

Формування та реалізація державної інформаційної політики в будь-якій країні належить до компетенції органів влади, насамперед політичної еліти, яка займає керівні посади у владних інституціях. Саме вона, спираючись на світовий досвід, особливості національного розвитку та конституційні засади, визначає концептуальні напрями й параметри інформаційної політики, забезпечує їхнє нормативно-правове закріплення та організовує механізми практичної реалізації й контролю за виконанням ухвалених рішень.

У межах системи поділу влади кожна гілка виконує специфічні функції у сфері інформаційної політики: законодавча – ухвалює відповідні нормативні акти, виконавча – забезпечує їх практичне впровадження, судова – здійснює контроль за дотриманням правових норм. Центральною фігурою в цій системі зазвичай виступає глава держави, який, будучи гарантом Конституції, відіграє ключову роль у визначенні стратегічних пріоритетів інформаційного розвитку.

Політичні аспекти державної інформаційної політики безпосередньо впливають з

ідеологічних засад розвитку держави та становлять форму їх практичної реалізації. Вони втілюються всіма гілками влади із застосуванням притаманних їм інструментів і методів. Визначення змісту цих аспектів та ефективність їх упровадження значною мірою залежать від політичної еліти та, зокрема, від позиції вищого керівництва держави. Ключовою передумовою успішної інформаційної політики виступає політична воля, що ґрунтується на світоглядній визначеності, здатності до стратегічного прогнозування, розвиненій національній самосвідомості, а також особистій моральній відповідальності політичних лідерів (Левченко 2021).

За умов глобальної цифровізації та інформаційної революції інформаційна політика, що формується на міжнародному рівні, перетворюється на один із системоутворювальних елементів сучасних міжнародних відносин. Вона охоплює стратегії держав, міжнародних організацій і недержавних акторів щодо регулювання, поширення та захисту інформації у глобальному масштабі. У контексті міжнародної безпеки значення інформаційної політики суттєво зростає, оскільки інформаційні потоки можуть виступати як чинником стабілізації, так і джерелом нових загроз – кібератак, дезінформаційних кампаній, маніпулювання громадською думкою (Кіслов 2013).

Згідно з підходом ЮНЕСКО, міжнародна інформаційна політика розглядається як сукупність норм, правил і практик, спрямованих на забезпечення вільного обміну інформацією між народами за умови збереження культурної ідентичності та захисту національної безпеки. В епоху цифрових технологій ця сфера тісно пов'язується з проблематикою кібербезпеки, адже інформаційні загрози здатні ескалювати до рівня глобальних конфліктів.

Історично міжнародна інформаційна політика сформувалася як відповідь на виклики XX століття, передусім у післявоєнний період, коли інформація активно використовувалася як інструмент пропаганди та ідеологічного протистояння. У її межах поступово виокремилися ключові поняття, зокрема «інформаційний суверенітет», що передбачає право держави контролювати власний інформаційний простір; концепція глобального інформаційного порядку, ініційована у 1970-х роках у рамках ЮНЕСКО, а також цифрова дипломатія як

новітній інструмент просування національних інтересів у мережевому середовищі.

Еволюція міжнародної інформаційної політики проходила кілька етапів. У період холодної війни інформація використовувалася як засіб ідеологічної боротьби між блоками, що супроводжувалося розвитком обчислювальних технологій насамперед у військово-оборонній сфері. У 1990-х – на початку 2000-х років відбулося стрімке поширення інтернету та формування базових норм міжнародного інформаційного права. Сучасний етап, починаючи з 2010-х років, характеризується фокусом на протидії дезінформації, кіберзагрозам та регулюванні використання штучного інтелекту.

З середини 1990-х років пріоритетом державної інформаційної політики багатьох країн став курс на формування інформаційного суспільства та розвиток національних і глобальних інформаційних інфраструктур. Важливу роль у цьому процесі відіграли ініціативи Міжнародного союзу електрозв'язку та концепція Глобальної інформаційної інфраструктури, запропонована у 1994 році, яка заклала основи сучасного глобального інформаційного простору як «мережі мереж» (Макаренко 2000).

На той час віце-президент США Альберт Гор запропонував план розвитку Глобальної інформаційної інфраструктури, а також сформулював п'ять її основних принципів:

- стимулювання приватних інвестицій;
- сприяння розвитку конкуренції;
- створення мобільної регулюючої структури для підтримки темпів технологічного та ринкового розвитку;
- забезпечення вільного доступу до мережі усіх провайдерів;
- створення універсальної служби і організація універсального обслуговування.

Ці принципи були покладені в основу декларації, ухваленої на Конгресі, де також було визначено, що інформаційна інфраструктура має формуватися як багаторівнева система, яка поєднує місцеві, національні та регіональні мережі. Водночас зазначені підходи відбивали ширшу тенденцію того часу: на міжнародному рівні посилювалися зусилля щодо узгодження національних стратегій у сфері інформаційної політики для реагування на глобальні виклики. Таким чином, рішення, прийняті в межах національного політичного процесу, стали одним із елементів формування міжнародного дискурсу. Центральними темами цього дискурсу були захист персональних даних,

забезпечення національного й культурного суверенітету, а також пошук балансу між свободою обміну інформацією та економічними інтересами держав.

Наразі міжнародна інформаційна політика формується за участю широкого кола акторів. Провідну роль відіграють держави, однак дедалі більшого впливу набувають недержавні суб'єкти – транснаціональні корпорації, цифрові платформи, міжнародні організації, неурядові структури та лідери громадської думки. У результаті інформаційна політика набуває багаторівневого, мережевого характеру.

Науковці відзначають, що міжнародна інформаційна політика включає кілька напрямів:

- регулювання глобальних мереж (міжнародні організації, як, наприклад, Міжнародний союз електрозв'язку, координують стандарти інтернету та телекомунікацій). Держави – члени ЄС впроваджують Загальний регламент для захисту даних);
- боротьба з дезінформацією (платформи як Facebook та X співпрацюють з урядами для видалення фейків. Прикладом може бути Європейська стратегія протидії російській пропаганді після 2014 р.);
- інформаційна безпека як частина національної політики (держави розробляють стратегії, наприклад, Стратегія кібербезпеки США (2023 р.), що включає міжнародну співпрацю);
- економічний вимір (інформація як товар – регулювання цифрової торгівлі в рамках COT).

Акцент на політиці підкреслює, що інформація не є нейтральною: вона формує громадську думку, впливає на вибори та може дестабілізувати режими. Формується міжнародний інформаційний простір – система спільного використання національних інформаційних ресурсів за узгодженими сферами. Його характеристиками є:

- глобальна інфраструктура (інтернет, супутниковий зв'язок);
- наявність міжнародної політики та угод (наприклад, через ЮНЕСКО, ІТУ);
- баланс між свободою інформації та захистом суверенітету;
- вплив на життєдіяльність систем міжнародних відносин.

Отже, у міжнародних відносинах інформація використовується для легітимізації зовнішньополітичних рішень, формування іміджу держав, мобілізації підтримки

союзників і нейтралізації позицій опонентів, що зумовлює інтеграцію інформаційної складової у стратегії національної та міжнародної безпеки.

Майбутнє міжнародної інформаційної політики визначатиметься подальшим розвитком цифрових технологій, штучного інтелекту, автоматизованих систем поширення інформації та зростанням ролі недержавних акторів. Це створює як нові можливості для міжнародної комунікації, так і додаткові ризики для глобальної безпеки.

Очікується посилення конкуренції між різними моделями управління інформаційним простором, що може призвести до фрагментації глобальної інформаційної системи. У цих умовах ключовим завданням для демократичних держав стає збереження відкритості інформаційного простору за одночасного забезпечення його безпеки та стійкості.

Таким чином, міжнародна інформаційна політика та інформаційна безпека постають

як ключові виміри сучасних міжнародних відносин. Вони охоплюють не лише технічні, а й політичні, соціальні, психологічні та ціннісні аспекти. Для України ця сфера має екзистенційне значення, оскільки безпосередньо пов'язана із захистом державного суверенітету, національної ідентичності та збереженням міжнародної підтримки в умовах сучасних безпекових викликів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Інформаційна складова державної політики та управління: монографія / Соловійов С. Г., та ін. ; заг. ред. Грицяк Н. В. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Каф. інформ. політики та електрон. урядування. Київ : К.І.С., 2015. 320 с.
2. Левченко, О.В. *Система забезпечення інформаційної безпеки держави у воєнній сфері: основи побудови та функціонування*: монографія. Житомир. 2021. 172 с.
3. Кіслюк, Д.В. *Інформаційні війни*: монографія / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ, 2013. 300 с.
4. Макаренко, Є. А. *Європейська інформаційна політика*: монографія. Київ: Наша культура і наука, 2000. 368 с.

Стаття надійшла до редакції 26.11.2025

Статтю прорецензовано 5.01.2026

Стаття рекомендована до друку 30.03.2026

Статтю опубліковано 30.04.2026

Використання штучного інтелекту: Автор засвідчує, що під час проведення дослідження та підготовки цього рукопису генеративний штучний інтелект не використовувався

Alla Girman

Associate Professor, PhD in Political Science of the Department of International Relations,
Dniprovsky University of Customs and Finance, st. V. Vernadsky, 2/4, Dnipro, 49000
girmanap77@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0165-3700>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF IMPLEMENTING INTERNATIONAL INFORMATION POLICY IN THE CONTEXT OF GLOBAL SECURITY

The article investigates the transformation of information into one of the fundamental strategic resources of contemporary international relations in the 21st century, comparable in significance to military power, economic capabilities, and technological advancement. It analyzes the distinctive properties of information as a resource – its intangibility, extreme speed of dissemination, scalability, and multiplier effect – which enable it to function as a powerful instrument of soft power in peaceful contexts and as a means of indirect influence, manipulation, and destabilization of political systems in conflict environments. The study examines the mechanisms of formulating and implementing national information policy, the pivotal role of political elites, the distribution of responsibilities among branches of government, and the decisive importance of political will grounded in strategic foresight, national consciousness, and moral responsibility of leadership.

Special emphasis is placed on the historical evolution of international information policy: from its origins as a tool of ideological confrontation during the Cold War, through the explosive growth of the internet in the 1990s–2000s, to the current stage dominated by challenges of disinformation campaigns,

cyber threats, and the regulation of artificial intelligence applications. The article explores core concepts such as information sovereignty, the global information order (initiated within UNESCO in the 1970s), and digital diplomacy as modern instruments for advancing national interests in the digital domain. It highlights the multilevel and networked character of contemporary information policy, shaped by the interplay of states, international organizations (UNESCO, ITU), transnational corporations, digital platforms, and opinion leaders.

The conclusions underscore the intensifying competition among divergent models of information space governance, the growing risks of fragmentation of the global information system, and the urgent need to balance the free flow of information with the protection of national sovereignty and cultural identity. For Ukraine, this domain holds existential significance amid ongoing hybrid threats, as it directly relates to safeguarding state sovereignty, preserving national identity, and maintaining international support. Future developments will depend on advancements in digital technologies, artificial intelligence, automated information dissemination systems, and the increasing influence of non-state actors, creating both new opportunities for global communication and additional risks to international security and stability.

Keywords: *international information policy, information security, soft power, disinformation, information sovereignty, digital diplomacy, global information space, Ukraine*

REFERENCES

1. Soloviov, S. [ta in.]; zah. red. Hrytsiuk N. V. 2015. Informatsiina skladova derzhavnoi polityky ta upravlinnia: monohrafiia. Kyiv: K.I.S. (in Ukrainian).
2. Kislov D. V. 2013. Informatsiini viiny: monohrafiia. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. (in Ukrainian).
3. Levchenko O. 2021. Systema zabezpechennia informatsiinoi bezpeky derzhavy u viiskovii sferi: osnovy pobudovy ta funktsionuvannia: monohrafiia. Zhytomyr (in Ukrainian).
4. Makarenko Ye. 2000. Yevropeiska informatsiina polityka: monohrafiia. Kyiv: Nasha kultura i nauka.

The article was received by the editors 26.11.2025

The article has been peer-reviewed 5.01.2026

The article is recommended for printing 30.03.2026

Article published 30.04.2026

Use of Artificial Intelligence: The author certify that no generative artificial intelligence tools were used in the conduct of the research or in the preparation of this manuscript